

Rekomendacijos: kaip informuoti gyventojus apie žmones su negalia, ketinančius apsigyventi kaimynystėje

Nuo institucinės globos pamažu pereinama prie bendruomenėje teikiamų paslaugų žmonėms su negalia. Taip kuriama kompleksiskai teikiamų paslaugų sistema, kuri sudarytų galimybes kiekvienam neįgaliajam ar jo šeimai gauti individualias paslaugas ir reikiamą pagalbą bendruomenėje.

Kad ir kaip būtų gaila, Lietuvos visuomenėje trūksta empatijos jausmo negalią turintiems žmonėms, ypač žmonėms su proto, psichikos negalia. Todėl platus visuomenės pritarimas institucinei pertvarkai trumpuoju laikotarpiu yra menkai tikėtinas.

„Spinter tyrimai“ Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos užsakymu 2013 m. atliko apklausą, kuri atskleidė, kad 46 proc. apklaustųjų manė, jog žmonės su psichikos negalia turėtų gyventi specialiai tam pritaikytuose namuose, 27 proc. – kad turėtų gyventi bet kurioje vietoje, kaip ir visi kiti žmonės, 12 proc. – kad ligoninėse, 10 proc. – toliau nuo miesto, kur jiems būtų užtikrinamas saugumas, 5 proc. neturi nuomonės.

Praėjus septyneriems metams jaučiamas panašus požiūris. Kai kurie gyventojai sako nesantys prieš negalią turinčių žmonių ar vaikų be tėvų globos integraciją, bet norintys, kad jie būtų apgyvendinami „kitur“, „toliau“, „kur daugiau erdvės“. Dėl šios priežasties siūlytina susitelkti į gyventojų informavimą, emocijų valdymą bei siekti neutralaus požiūrio į pertvarkos tikslus, o ne aktyvaus pritarimo. Tokioje situacijoje geriausia strategija yra kuo ankstesnis ir kuo skaidresnis visuomenės informavimas apie infrastruktūros projektus kaimynystėje paliekant laiko visų, tarp jų ir neigiamų, jausmų išjautimui.

PAGRINDINĖS REKOMENDACIJOS:

Komunikuoti žinutę, kad kaimynai negali būti „išbalsuojami“ – nesvarbu, ar tai globojami asmenys, ar vieniša mama/tėvas su neįgaliais vaikais, ar vienišas asmuo arba šeima su vaikais.

Kokias vertybes pabrėžiame?

Tvirtumą, atstovavimą silpniesiems.

KAIMYNŲ NEPASIRINKSI.

Diskusija su gyventojais galima apie tai, kad planuojami infrastruktūros projektai netrukdytų kaimynams, bet ne apie negalią turinčių asmenų teisę gyventi bendruomenėje. Aiškios ribos nubrėžimas labai svarbus pradiniam etape, kai vyksta susitikimai su gyventojais.

Taip pat siūlytina pabrėžti, kad kaimynai neturi moralinių priežasčių nuspręsti, kas būtų ar nebūtų patogų patiems neįgaliesiems, jeigu jų nepažįsta. Svarbu, kad šią žinią gyventojai išgirstų iš gana aukšto lygmens atstovo.

Kuo anksčiau informuoti gyventojus apie jų kaimynystėje ketinamus kurti grupinio gyvenimo namus, apsaugotą būstą ar savarankiško gyvenimo namus.

Kokias vertybes pabrėžiame?

Demokratiškumą, kalbėjimąsi, skaidrumą.

PIRMUMAS.

Paprastai žmonės geriau prisimena tą informaciją ir palaiko tą nuomonę, kurią išgirsta pirmiausia. Dėl šios priežasties siūlytina kaip įmanoma anksčiau informuoti gyventojus apie pertvarkai reikiamo būsto statybas ar pirkimą, jeigu reikia – net labai dažnai.

Informavimo stilius turi būti draugiškas gyventojams, kurie nežino, kas yra institucinės globos pertvarka ir girdi apie tai pirmą kartą. Dauguma žmonių su šia pertvarka nėra susidūrę.

Kokias vertybes pabrėžiame?

Demokratiškumą, artimumą visuomenei, dėmesingumą, patikimumą.

DRAUGIŠKA KALBA.

Straipsniuose, pranešimuose, ypač jų pavadinimuose, siūloma nevertoti sąvokos „institucinės globos pertvarka“. Geriau sakyti paprastai: kad negalią turintys žmonės ar vaikai be tėvų globos apsigyvens miestelyje X ar pan.

Jei vartojamos sąvokos „grupinio gyvenimo namai“, „apsaugotas būstas“, „savarankiško gyvenimo namai“, čia pat būtina paaiškinti, kas tai, kokios paslaugos tokiuose namuose bus teikiamos.

ASMENINIS DĖMESYS.

Kiekvienam kaimynui galima atsiųsti mero ar kito aukšto savivaldybės pareigūno laišką, kuriame būtų paaiškinama, kas, nuo kada ir kur įsikurs, koks yra siekiamas tikslas, vartoti kuo mažiau nuorodų į teisės aktus, atsisakyti teisinės ar kanceliarinės kalbos. Asmeninis dėmesys gyventojams gali suteikti pasitikėjimo jausmą.

BŪTI ATVIRIEMS.

Informacija gyventojams turi būti teisinga ir pilna. Nereikia bijoti pripažinti klaidų, jeigu jų pasitaikė. Nesibaiminti pasakyti, kad kažkuri informacija dabar nėra žinoma, bet reikia ją suteikti vėliau, kai ji bus žinoma.

Visuomet bendrauti su žiniasklaida.

Kokias vertybes pabrėžiame?

Atvirumą, patikimumą ir draugiškumą.

ATVIRUMAS IR PATIKIMUMAS.

Žiniasklaida atlieka savo misiją – informuoja visuomenę, todėl bendravimas yra būtinas. Svarbu sukurti pasitikėjimu grįstus santykius su žiniasklaidos atstovais. Bendravimas ir informacijos teikimas turi būti operatyvus ir greitas (geriausia informaciją suteikti per vieną dieną).

Jeigu tai trumpa spaudos konferencija, patartina pirmiausia pasakyti savo žinią, tik tuomet atsakyti į klausimus. Vis tik jeigu kyla konfliktinė situacija, ši taisyklė negalioja – tuomet geriau pirmiau atsakyti į klausimus ir tik tuomet siųsti savo žinutę.

Svarbiausia užduotis – nesinervinti ir kartoti svarbią informaciją kad ir keletą kartų.

Žiniasklaida linkusi domėtis konfliktais, jūsų tikslas – kad nebūtų konflikto.

Viskas, ką kalbate, gali būti paviešinta. Net ir tai, kaip juokaujate už kadro.

Niekada negalima žeminti kitaip manančių, tačiau būtina atkreipti dėmesį viešai, jei oponentai nepagarbiai kalba apie negalią turinčius žmones, vaikus be tėvų globos – jie neturi tam teisės.

Visuomet tikslinti informaciją, jeigu ji neteisinga.

Kokias vertybes pabrėžiame?

Ištikimybę tiesai ir faktams.

TIKSLUMAS.

Jeigu žiniasklaidos priemonėse pasirodo netikslių, klaidingų teiginių, faktų iškreipimų, rekomenduojama susisiekti su žiniasklaidos priemone ir paprašyti patikslinti informaciją (net ir primygtinai). Geriausia tai daryti raštu.

Tikslinti informaciją galima ir kituose komunikacijos kanaluose – išsiunčiant pranešimą spaudai, mero, vicemero, savivaldybės paskyroje socialiniame tinkle.

Jeigu žiniasklaidos priemonė nepataiso akivaizdžiai klaidingos informacijos, patariama kreiptis į Visuomenės informavimo etikos komisiją. Sprendimai šioje komisijoje priimami po trijų mėnesių, bet žiniasklaidos priemonės linkusios nekartoti klaidų.

<p>Nepavargti aiškinti.</p> <p>Kokias vertybes pabrėžiame? Nuoseklumą.</p>	<p>AIŠKINIMAS.</p> <p>Pertvarka pati savo esme nėra paprasta reforma, ji sudėtinga, daugiasluoksnė ir sunkiai suprantama. Todėl rekomenduotina nepavargti visuomenei aiškinti, kas yra daroma ir kodėl. Geriausia susitelkti į vieną-tris tikslus, neišsiplėsti į detales.</p> <p>Taip iš dalies vyksta visuomenės švietimo procesas. Tą pačią informaciją galima kartoti po keletą kartų, siūloma jos netrumpinti ir nemanyti, kad „viskas aišku“.</p>
<p>Nusimatyti asmenis, kurie komentuos žiniasklaidai.</p> <p>Kokias vertybes pabrėžiame? Prieinamumą.</p>	<p>AIŠKŪS AMBASADORIAI.</p> <p>Darbą palengvina asmenų, kurie teiks komentarus apie pertvarką, numatymas. Vienas iš jų turėtų būti aukštas savivaldybės atstovas, dalyvaujantis sprendimų priėmime. Šių asmenų savybės: klausimo išmanymas, gebėjimas aiškiai ir suprantamai komunikuoti, įtikinti, ramybė kritinėse situacijose.</p>
<p>Įtraukti negalią turinčių žmonių organizacijas.</p> <p>Kokias vertybes pabrėžiame? Bendradarbiavimą.</p>	<p>PARAMA.</p> <p>Kai kuriais atvejais galima paprašyti negalią turinčių žmonių organizacijų paramos: susitikti su gyventojais, papasakoti kitų šalių praktiką.</p>

Dažniausiai užduodami klausimai: **Jūsų argumentai**

Ar tai nepažeidžia mūsų vaikų teisių?	Ne, nepažeidžia. Pagrindinė vaikų teisė yra galimybė vystytis saugioje aplinkoje, kurioje patenkinami fiziniai, emociniai, intelektiniai, saugaus prisirišimo poreikiai. Pats faktas, kad vaikai gyvens šalia negalią turinčių žmonių nesudaro sąlygų nerimui. Vaikams kaip tik naudinga susipažinti su negalią turinčiais žmonėmis, kad ateityje jie išaugtų empatiškomis asmenybėmis.
Ar tai bus patogu patiems neįgaliesiems? Jiems geriau, kur dideli parkai, miškai ir sodai.	Jeigu patogu gyventi jums, vadinasi, bus patogu gyventi ir negalią turintiems žmonėms. Apskritai daugeliui žmonių kur kas smagiau gyventi bendruomenėje, susipažinti ir bendrauti su kitais žmonėmis nei labai nuošaliai.
Negalią turintiems žmonėms arba vaikams be tėvų globos čia bus nesaugu. Važiuoja mašinos, nėra pėsčiųjų takų.	Žinoma, visiems reikia pasisaugoti, bet kaip visos šeimos savo vaikus išmoko darytis pereinant gatvę, taip ir negalią turintys žmonės ar vaikai be tėvų globos bus to mokomi.
Kodėl sakote, kad tariatės su mumis, bet mes neturime teisės pasakyti „ne“?	Pagalvokite, kaip jaustumėtės, jeigu norėdamas pirkti namą ar butą turėtumėte gauti kaimynų sutikimą? Ar jums patiktų, jeigu kaimynai su jūsų noru gyventi konkrečiame miestelyje ar gatvėje nesutiktų?
Kam tuomet išvis diskutuoti, jeigu viskas nuspręsta?	Su bendruomenėmis diskutuojame tam, kad suteiktume visą reikiamą informaciją apie žmonių su negalia apgyvendinimą bendruomenėje, atsakytume jiems į nerimą keliančius klausimus, pasidalintume turima gerąja grupinio gyvenimo namų steigimo patirtimi.

<p>Kodėl negalite negalia turinčių žmonių ar vaikų be tėvų globos apgyvendinti kitame mieste, kaime, rajone?</p>	<p>O kodėl negalima apgyvendinti šiame mieste, kaime, rajone? Kuo bloga ši vietovė? Jei ji tinkama gyventi jums, vadinasi, ją pamils ir žmonės su negalia ar vaikai be tėvų globos.</p>
<p>Ar naujieji gyventojai nebus agresyvūs?</p>	<p>Mūsų praktika rodo, kad negalią turintiems žmonėms ar vaikams be tėvų globos apsigyvenus grupinio gyvenimo ar bendruomeniniuose globos namuose, problemų nekyla – naujieji gyventojai gana greitai susidraugauja su kaimynais ir yra labai suinteresuoti palaikyti gerą kaimynystę. Žinoma, gyvenime gali pasitaikyti nesutarimų, tačiau jie yra išsprendžiami, jeigu yra gera valia – svarbiausia taikiai, su pagarba išsakyti savo poreikius socialiniams darbuotojams, kurie rūpinasi gyventojais su negalia ar vaikais.</p>
<p>Kuo žmonės su negalia grupinio gyvenimo namuose užsiims?</p>	<p>Grupinio gyvenimo namų gyventojams pagal kiekvieno žmogaus su negalia poreikius ar pomėgius, organizuojamos užimtumo veiklos – negalią turintys žmonės lanko ugdymo įstaigas, užimtumo centrus, dirba socialinėse dirbtuvėse, kai kurie įsidarbina atviroje darbo rinkoje. Gyventojai dalyvauja bendruomenės organizacijose – lanko bibliotekas, muziejus, dalyvauja bendrose kultūrinėse veiklose.</p>
<p>Mano nekilnojamojo turto vertė kris, kas už tai atsakys?</p>	<p>Ar vertė kristų, jeigu šalia jūsų apsigyventų vieniša moteris su trimis vaikais ir senyvu tėvu su negalia? Tikriausiai, ne. Kodėl turėtų kristi šiuo atveju?</p>

Kantrybė ir atstovavimas silpnesniam yra svarbiausia užduotis šiame pertvarkos etape!